

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/68588>

Please be advised that this information was generated on 2021-03-04 and may be subject to change.

Trefzeker terugkijken

Roel Schouteten*

Zoals het jaarlijks tegen eind december goed gebruik is om terug te kijken op het voorbije jaar, zo wil ik in dit redactioneel terugblikken op de voorbije periode waarin *TvA* werd uitgegeven bij Elsevier. Vanaf dit nummer wordt *TvA* uitgegeven door Uitgeverij LEMMA, onderdeel van Boom uitgeverij Den Haag. Daarmee beginnen we aan een nieuw tijdperk en is een terugblik op zijn plaats.

Een eerste opvallende gebeurtenis tijdens de periode bij Elsevier is de restyling van de buitenkant van *TvA*. Sinds het vierde nummer van 2002 verscheen *TvA* in een blauw en bruin omslag.¹ Daarmee werd afscheid genomen van de pasteltinten uit de jaren negentig. Maar ook inhoudelijk zijn er wat zaken veranderd. Met de uitbreiding van het aantal themanummers en de introductie van themareeksen en -katernen heeft de redactie de kopij op peil weten te houden. Mede daardoor is het gelukt aansprekende bijdragen voor het Nederlandse taalgebied te behouden.

Verder is getracht de toegankelijkheid en vindbaarheid te vergroten door de introductie van trefwoorden bij elke bijdrage. Sinds de twintigste jaargang (2004) worden bij elke bijdrage trefwoorden opgenomen. Deze worden door de auteurs bepaald. Bij de verschillende bijdragen in de vier jaargangen werden 339 Nederlandse trefwoorden opgenomen. Omdat sommige trefwoorden meerdere keren werden gebruikt, levert dat een lijst op van 227 verschillende trefwoorden. Laat ik deze lijst eens nader bestuderen om op die manier een inzicht te krijgen in de inhoudelijke accenten in *TvA* in de periode 2004-2007.

Tabel 1 **Overzicht van de trefwoordcategorieën in *TvA***

Categorie	Aantal trefwoorden in deze categorie	Aantal keren dat een trefwoord uit deze categorie werd genoemd
Arbeidsmarkt	20	28
Arbeidsorganisatie	16	30
Arbeidsverhoudingen	10	14
Arbeidsomstandigheden	2	3
Sociale zekerheid	15	23
Gevolgen/effecten van arbeid	18	33
Personeelsbeleid	21	29
Werk-privé	12	16
Ouderen(beleid)	7	24
Theorieën (ter verklaring)	15	18
Variabelen (in modellen)	31	51
Methoden	19	24
Empirie/onderzoekseenheden	27	31
Overig	14	15
Totaal	227	339

In een poging de lijst te ordenen heb ik criteria gezocht om de trefwoorden te kunnen categoriseren. Daarbij heb ik eerst de vier A's, die in *TvA* centraal staan (zie de auteursaanwijzingen), als indelingscriterium genomen: Arbeidsmarkt, Arbeidsorganisatie, Arbeidsverhoudingen en Arbeidsomstandigheden (en Sociale zekerheid). Daarin kon ik echter nog niet de helft van de trefwoorden met goed fatsoen onderbrengen. Daarom ben ik gaan zoeken naar andere overkoepelende termen om meer trefwoorden te kunnen categoriseren.

* Roel Schouteten is redactiesecretaris en lid van de redactie.

Dat heeft tot de uiteindelijke categorieën in tabel 1 geleid. In deze tabel staat per categorie hoeveel trefwoorden ik in die categorie heb ondergebracht (middelste kolom) en hoe vaak deze trefwoorden werden opgenomen bij een bijdrage (rechterkolom).

Deze indeling is verre van ideaal en zeker voor discussie vatbaar. De categorieën zijn niet elkaar uitsluitend en de categorie 'variabelen' is eigenlijk een verzamelcategorie voor gebruikte trefwoorden die slaan op concepten die in de betreffende bijdragen zijn gebruikt, maar niet onder een van de andere categorieën te plaatsen zijn. De trefwoorden onder de categorie 'ouderen(beleid)' zouden ook onder 'personeelsbeleid' of 'arbeidsmarkt' geschaard kunnen worden. Ook trefwoorden uit de categorie 'gevolgen/effecten van arbeid' zouden onder andere categorieën geschaard kunnen worden, zoals 'arbeidsomstandigheden' of 'sociale zekerheid'. Daarnaast worden bijdragen vaak getypeerd met combinaties van trefwoorden die in verschillende categorieën zijn geplaatst.

Deze exercitie laat zien hoe ingewikkeld het is om een veelheid aan trefwoorden op deze manier te ordenen. Desondanks laat dit overzicht duidelijk de diversiteit aan onderwerpen in *TvA* in de afgelopen vier jaar zien. De grootste categorie in dit overzicht is de categorie 'variabelen'. Deze verzamelcategorie laat duidelijk zien dat de diversiteit aan gebruikte – en dus bestudeerde – variabelen groot is. De bijdragen in *TvA* beslaan dus duidelijk een breder terrein dan alleen de genoemde terreinen in de auteursaanwijzingen. Deze conclusie moet natuurlijk wel worden genuanceerd, want ik heb niet naar combinaties van trefwoorden gekeken. Het is dus goed mogelijk dat een trefwoord uit de verzamelcategorie is opgenomen naast trefwoorden uit een inhoudelijk onderscheiden categorie. Bijvoorbeeld, de trefwoorden *seks* en *gender* (samen vier keer genoemd) zijn vooral genoemd bij studies waarin werk-privéaangelegenheden zijn bestudeerd.

Het grote aantal gebruikte theorieën, methoden en empirische onderzoekseenheden duidt ook op een grote diversiteit aan bijdragen, temeer omdat in deze categorieën weinig trefwoorden vaker dan één keer worden gebruikt (zie de kleine verschillen tussen de getallen in de tweede en derde kolom van tabel 1). Gebruikte theorieën betreffen bijvoorbeeld de transactiekostentheorie (drie keer genoemd), sociotechniek (één keer), en JD-R-model (één keer). Gebruikte methoden lopen uiteen van literatuurstudie en simulatie tot evaluatiestudie en experimentele methode (alle één keer genoemd). De term 'survey' wordt nooit als trefwoord genoemd (wel 'statistiek'), maar in veel bijdragen is dit wel de gebruikte methode. Dat roept natuurlijk wel de vraag op waarom sommige methoden wel met een trefwoord worden 'beloond' en andere niet. Blijkbaar is een survey-onderzoek niet bijzonder genoeg om te noemen.

Ook de empirie en onderzoekseenheden die met trefwoorden worden genoemd zijn zeer divers. Een kleine selectie: bouw, callcenters, Koninklijke Marine, België, Vlaanderen, Nederland, Europa/EU, laagopgeleiden, zelfstandigen, arbeidsgehandicapten, schoolverlaters, immigranten, vaders. Beduidend minder variëteit is er te zien bij het gebruik van trefwoorden op het gebied van ouderen(beleid); daar worden dezelfde trefwoorden vaker gebruikt. Dat komt doordat er in de afgelopen jaren verschillende themakaternen aan dit onderwerp zijn gewijd. Dat geldt ook voor bijdragen op het terrein van werk-privé.

Ten slotte wil ik nog één opvallend aspect aan dit overzicht noemen. Van de geformuleerde terreinen waarop *TvA* zich richt komt het onderwerp van arbeidsomstandigheden er in de trefwoorden zeer karig vanaf. De meeste trefwoorden die hierin zouden kunnen passen heb ik geplaatst in de categorie 'gevolgen/effecten van arbeid'. Voorbeelden hiervan zijn arbeidsbelasting, ongevalsrisico en kwaliteit van de arbeid. Tenzij de term arbeidsomstandigheden zo breed wordt gedefinieerd dat bijvoorbeeld ook veel termen uit arbeidsorgani-

satie eronder geschaard kunnen worden, vind ik de term ‘effecten van arbeid’ passender voor de betreffende trefwoorden.

Concluderend blijkt uit het gepresenteerde overzicht dat er, afgaande op de gebruikte trefwoorden, in *TvA* een grote diversiteit aan bijdragen is verschenen. Daarmee geven de bijdragen een mooie en gevarieerde bloemlezing van het onderzoek op het terrein van arbeidsvraagstukken in Nederland en Vlaanderen (en soms zelfs van daarbuiten). Daarbij komen er, naast de activiteiten die de redactie ontplooit om op specifieke en actuele thema’s bijdragen te werven voor themanummers en themakaternen, gelukkig ook nog veel en gevarieerde bijdragen spontaan bij de redactiesecretaris binnen. Ik hoop dat deze trend zich voortzet nu we worden uitgegeven door Boom uitgeverij Den Haag en we ook op het terrein van digitalisering een stap vooruit zetten als het gaat om toegankelijkheid en vindbaarheid van de bijdragen in *TvA*.

Noot

- 1 Dit was overigens een speciaal nummer van *TvA* waarin ‘20 jaar Wassenaar’ werd herdacht.